

δλον τὸν ἔσω ἄνθρωπον· 3) εἰς νοητικὸν λογικόν, ὁ νοεῖ διὰ τοῦ ὄρθοῦ λόγου τὸν Θεὸν καὶ τὸν νοητὸν κόσμον. Τὸ νοητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ ἔχει αὐτογνωσίαν διὰ τῆς συνειδήσεως, κοσμογνωσίαν διὰ τῆς ἀντιλήψεως, καὶ θεογνωσίαν διὰ τοῦ ὄρθοῦ λόγου, καὶ ἔστι νοητικὸν τέλειον κατὰ τὴν τελείαν νόησιν τῶν νοούμενων ἀντικειμένων. Ἀλλὰ τὸ τέλειον τοῦτο νοητικὸν ἐφύη ἀτελὲς ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ Λόγου, χρόνῳ δὲ ηὔξανε, καὶ ἐκράταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἐπληρώθη σοφίας, ἵνα οὖ ἐγένετο πλήρες σοφίας καὶ συνέσεως, σοφὸν καὶ συνετὸν νοητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ τελείου ἄνθρωπου. Τὸ νοητικὸν τοῦτο ἐργόμεθα νῦν. ἐξετάσαι καὶ γνῶναι καθ' ὃσον δυνάμεθα, ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ συνειδήτικοῦ νοητικοῦ, ἐξ οὗ φύονται ὡς ἐκ ρίζης οἱ δύο συμφυεῖς βλαστοί, τὸ αἰσθητικὸν καὶ τὸ λογικὸν νοητικόν, οὓς ἐπισκεψόμεθα μετὰ τὴν θεωρίαν καὶ τὴν γνῶσιν τοῦ συνειδήτικοῦ νοητικοῦ.

1) ΤΟ ΣΥΝΕΙΔΗΤΙΚΟΝ ΝΟΗΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Τὸ συνειδητικὸν νοητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ ἡμεῖς οὐ δυνάμεθα γνῶναι, εἰμὴ διὰ τῶν κρίσεων ἔκεινων, δι' ὃν ὁ Χριστὸς ἐξαγγέλλει τὸ ἑαυτοῦ εἶναι, λέγων «Ἐγώ εἰμι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος.» «Ἐγώ εἰμι ὁ Υἱὸς τοῦ ἄνθρωπου, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, καὶ ὡν ἐν τῷ οὐρανῷ.» Αἱ κρίσεις αὗται, γενόμεναι κατὰ τὸ συνειδὸς τοῦ Χριστοῦ, ἐξεικονίζουσι καὶ ἐκφράζουσι τὴν συνείδησιν τοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ τῆς ἐξετάσεως καὶ θεωρίας τῶν συνειδητικῶν τούτων κρίσεων λαμβάνομεν καὶ ἡμεῖς ιδέαν καὶ γνῶσιν τοῦ συνειδητικοῦ νοητικοῦ τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ, ὡς νῦν ἐργόμεθα εἰπεῖν.

Τὸ ὄνομα οὐί ὁς σημαίνει ζῶσαν οὐσίαν γεννηθεῖσαν ἐκ ζώσης οὐσίας, καὶ ἔχουσαν πάντα τὰ προσόντα τῆς φύσεως αὐτῆς. Ο δὲ λέγων «Ἐγώ εἰμι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶν-

τος,» ἔχει συνείδησιν ὅτι ἐγεννήθη ἐκ τῆς ζώσης οὐσίας τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔχει πάντα τὰ προσόντα τῆς τελείας αὐτοῦ φύσεως, οἷον τὸ τέλειον εἰδέναι, τὸ τέλειον ζῆν, τὸ τέλειον βούλευσθαι, καὶ τὸ τέλειον δύνασθαι, καὶ πάσας τὰς φυσικὰς καὶ ηθικὰς τοῦ Θεοῦ φρετάς καὶ τελειότητας, οἷον τὴν ἀγιότητα, τὴν ἀγαθότητα, τὴν δικαιοσύνην, τὴν ὁσιότητα, τὴν πιστότητα, τὴν μακαριότητα, τὴν παντοκρατορίαν, καὶ εἴ τινας ἄλλας ἀναγκαίως μετ' αὐτῶν συνιούσυμένας καὶ ἐν αὐταῖς περιεχομένας. Ἀλλ' ὁ λέγων «Ἐγώ εἰμι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος,» καὶ ἔχων συνείδησιν ἀνάλογον τῆς τοι-
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΑΣ
 ΔΙΕΥΘΥΝΗΣ: ΕΠΙΚΑΘΗΗΤΗ ΚΕΔΡΑΣ ΚΑΙ ΣΤΗΛΗΣ
 αὐτῆς ἀληθιοῦς κρίσεως, λέγει προσέτι «Ἐγώ εἰμι ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.» Ἡ κρίσις αὗτη μαρτυρεῖ συνείδησιν, ἵτις σύνοιδεν ὅτι ἐγεννήθη καὶ ἐξ ἀνθρώπου, καὶ ὅτι ἔχει πάντα τὰ συστατικὰ καὶ τὰ προσόντα τῆς οὐσίας καὶ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι ἔχει σῶμα καὶ ψυχὴν ἀνθρώπου λαβόντα ἐν χρόνῳ ἀρχὴν τοῦ εἶναι, αὐξηθέντα καὶ τελειωθέντα κατὰ τὸν καθολικὸν νόμον τῆς γεννήσεως καὶ τῆς αὔξησεως καὶ τῆς τελειώσεως τῶν ἀνθρώπων. Ἡ συνείδησις αὗτη τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καλεῖται συνείδητικὸν νοητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπου, ὅπερ, ἐν χρόνῳ γενόμενον, διακρίνεται τοῦ ἀιδίου συνείδητικοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅπερ τὸ ἐγώ τοῦ Χριστοῦ ἔχει ἐκ τῆς ἀιδίου καὶ ἀγρόνου γεννήσεως τῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ. Ἐκ τῶν δύο τοῦ Χριστοῦ κρίσεων, «ἐγώ εἰμι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ,» «ἐγώ εἰμι ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου,» συνάγεται ὅτι τὸ ἐγώ τοῦ Χριστοῦ ἔχει δύο συνείδησεις, ὡν ἡ μὲν σύνοιδεν αὐτὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ θεὸν συναίδειν, ἡ δὲ σύνοιδεν αὐτὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀνθρωπὸν, ἐν χρόνῳ λαβόντα ἀρχὴν, πρόοδον, καὶ τελείωσιν. Ἡ πρώτη συνείδησις ἀιδίως συνυπάρχει μετὰ τοῦ ἐγώ τοῦ Χριστοῦ πλήρης καὶ τελεία, ἀμείωτος, ἀναύξητος, ἀναλλοίωτος, καὶ ὡς ἡ αὐτή· ἡ δὲ δευτέρα συνείδησις ἐφύη ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐγώ ἐν χρόνῳ, ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς συλλήψεως καὶ τῆς σαρκώσεως αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς προσλήψεως τοῦ νηπίου σώματος καὶ τῆς οὐ-

πίας ψυχής, μεθ' ὧν καὶ συνηρύξησε καὶ συνετελειώθη· διότι, καθὼς τὸ ἀΐδιον εἶναι τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἔχει συνείδησιν ἀΐδιον, οὕτω καὶ τὸ χρονικὸν γίνεσθαι τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἔχει συνείδησιν χρονικόν, συνειδουῖαν τὸν ἐν χρόνῳ γενόμενον ἀνθρωπον.¹ Η συνείδησις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ σύνοιδε τὸν Θεὸν καὶ ὅντα καὶ μηδὲν γενόμενον ἐν χρόνῳ ἔχοντα· ἡ δὲ συνείδησις τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου σύνοιδε τὸν ἀνθρωπον² ἐν χρόνῳ λαβόντα ἀρχήν, πρόοδον, καὶ τελείωσιν. Τὸ ἐγώ τοῦ Χριστοῦ, δεὶ ἔχον τὴν συνείδησιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν θεόν οὐδὲ διὰ τῆς σαρκώσεως προσέλκει καὶ τὴν συνείδησιν τῆς ἀνθρωπίνης υἱότητος, ἀπὸ τότε ἐγένετο καὶ ἀνθρωπος, μηδόλως ἀποβαλλών τὸ εἶναι Θεόν, διότι ἡ πρόσληψις τῆς ἀνθρωπότητος οὐδόλως συνεισάγει τὴν ἀποβολὴν τῆς θεότητος, ἀλλὰ συνεισάγει μόνον τὴν συνάφειαν καὶ τὴν σχέσιν καὶ τὴν ἐπικοινωνίαν τῶν δύο διαφόρων φύσεων. Ή δὲ φύσις τοῦ ἀνθρώπου φύεται ἀτελής, καὶ τὴν ἀτέλειαν ταύτην σύνοιδεν ἡ συνείδησις αὐτοῦ, καθὼς σύνοιδε καὶ τὴν ἐν χρόνῳ αὔξησιν καὶ τελείωσιν τῆς ὅλης ἀνθρωπίνης φύσεως. Τὸ ἐγώ τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῆς συνειδήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καλεῖται ὁ ἐξ οὐρανοῦ νέος ἀνθρωπος. Επειδὴ δὲ τὸ ἐγώ τοῦτο ἔχει ἀγώριστον καὶ ἀσύγχυτον καὶ τὴν συνείδησιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο καλεῖται καὶ Θεὸς ἀνθρωπος. Ή συνείδησις τοῦ Θεοῦ δεὶ ἔχει τὸ τέλειον εἰδέναι, ὅπερ ἀποκλείει πᾶσαν ἄγνοιαν· ἡ δὲ συνείδησις τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἔχει κατ' ἀρχὰς ἀτελὲς εἰδέναι, ὅπερ μετέχει ἐλαχίστης γνώσεως καὶ μεγίστης ἀγνοίας, ἀλλὰ χρόνῳ προϊόντι αὔξανει ἡ γνῶσις καὶ ἐλαττοῦται ἡ ἄγνοια, ἔως ἂν ὅλως ἐκλίπῃ, μείνῃ δὲ ἡ τελεία γνῶσις προσὸν αἰώνιον τοῦ νοητικοῦ τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ. Εν τῷ ἐγώ τοῦ Χριστοῦ, ἔχοντι τὴν θείαν συνείδησιν καὶ τὸ τέλειον εἰδέναι, ἐφύη μετὰ τῆς σαρκώσεως ἡ ἀνθρωπίνη συνείδησις καὶ τὸ ἀτελὲς εἰδέναι τρεφόμενον καὶ αὔξανόμενον ὑπὸ τῆς θείας συνειδήσεως, πρὸς ἣν ἡ ἀνθρωπίγη

συνείδησις σχετίζεται ως ο μαθητής πρὸς τὸν διδάσκαλον, ως τὸ τρεφόμενον τέκνον πρὸς τὴν τρέφουσαν μητέρα, ως ο ὁδηγούμενος καὶ διευθυνόμενος πρὸς τὸν ὁδηγοῦντα καὶ διευθύνοντα. Ἐχουσα. δὲ ή ἀνθρωπίνη, συνείδησις τροφὸν καὶ παιδαγωγὸν καὶ διδάσκαλον τὴν θείαν συνείδησιν, ἀπλανῶς τεκαὶ ἀναμαρτήτως ἔγεται ἐκ τῆς ἀτελείας εἰς τὴν τελειότητα, καὶ ἔξισοῦται ή θυγάτηρ πρὸς τὴν μητέρα, καὶ δικαθητής πρὸς τὸν διδάσκαλον. Τὸ συνειδητικὸν νοητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ ἔχει τοῦτο τὸ ἔξαιρετικὸν προγόμιον, ὅτι φύεται ἐπὶ ὑποστάσεως θείας, ἔχούσης τέλειον εἰδέναι. Τρέφεται δὲ φύσει τὸ ἀτελὲς ἐκ τοῦ τελείου, καὶ ή τελειότης τῆς θείας συνειδήσεως μεταβαίνει φύσει εἰς τὴν φυεῖσαν ἀτελῆ ἀνθρωπίνην συνείδησιν, ήτις ἔξισοῦται πρὸς τὴν θείαν, καθὼς ή μικρὰ θυγάτηρ τρεφομένη ἀφικνεῖται εἰς τὸ μέγεθος τῆς ἔκυτης μητρός. Τοιοῦτον συνειδητικὸν νοητικὸν σύνοιδεν ἀκριβῶς ὅλον τὸν ἔσω ἀνθρωπὸν κατὰ τὴν ἴστορικὴν αὐτοῦ ἀρχὴν, πρόοδον, καὶ τελείωσιν· συγχρόνως δὲ γινώσκει τελείως καὶ τὸν Θεόν, μεθ' οὗ συνδέεται ἀσυγχύτως καὶ ἀγωρίστως, καὶ ἀντιλαμβάνεται τοῦ κόσμου ἐν συνόλῳ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἔκαστα ἀκριβῶς καὶ ἀπλανῶς, καὶ κρίνει καὶ ἀποφαίνεται περὶ ἐνὸς ἐκάστου καὶ περὶ πάντων κατὰ τὸ εἶναι καὶ τὴν ἀληθείαν αὐτῶν. Τοιοῦτον νοητικὸν ἔχει ἀνθρωπογνωσίαν τελείαν, θεογνωσίαν τελείαν, κοσμογνωσίαν τε καὶ παγγινωσίαν τελείαν, καὶ ὁ τοιοῦτον νοητικὸν κτησάμενος καὶ ἀεὶ ἔχων ἀνθρωπὸς ὁ φυσικός ἐστι διδάσκαλος πάντων ἀνθρώπων, καὶ ὁ ὅπατος καθηγητὴς αὐτῶν, καὶ ὃς οὐκ ἀκούει τῆς φωνῆς αὐτοῦ πλανᾶται ἀπὸ ὁδοῦ ἀληθείας καὶ ἀπόλλυται. Τὸ νοητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ καθ' ὅλην τὴν ἴστορικὴν αὐτοῦ ἀρχὴν καὶ πρόοδον καὶ τελείωσιν ἐν ἐστι φύσει καὶ ἀδιαίρετον, νοοῦν ἀμα τὸν ἔσω ἀνθρωπὸν, τὸν ἔξω κόσμον, τὸν Θεόν, καὶ πάσας τὰς μεταξὺ αὐτῶν σχέσεις, καὶ πάντα τὰ ἐκ τῶν σχέσεων τούτων ἔργα καὶ καθήκοντα, φαινόμενά τε καὶ γινόμενα. Ἄλλ' ήμεῖς οὐ δυνάμεθα

θεωρήσαι καὶ γνῶναι τὸ νοητικὸν τοῦτο ἐν τῇ ἱστο-
ρικῇ αὐτοῦ ἀναπτύξει καὶ ἐφαρμογῇ, καὶ ἐξ ἀνάγκης διαι-
ροῦμεν αὐτὸν ἐπινοίᾳ κατὰ τὰ νοούμενα ἀντικείμενα, καὶ
δινομάζομεν ἔκαστον μέρος κατὰ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ νοούμενον
ἀντικείμενον. Καὶ καθ' ὅσον μὲν νοεῖ τὸν ἕσω ἀνθρώπου,
καλοῦμεν αὐτὸν συνειδητικὸν νοητικόν· καθ' ὅσον δὲ νοεῖ τὸν
ἔξω κόσμον, καλοῦμεν αὐτὸν ἀντιληπτικὸν νοητικόν· καθ'
ὅσον δὲ νοεῖ τὸν Θεόν, καλοῦμεν αὐτὸν λογικὸν νοητικόν.
Ἐλάβομεν δὲ πρὸς ἐξέτασιν καὶ θεωρίαν πρῶτον τὸ συνειδη-
τικὸν νοητικόν, ὃ ἔχει νοήσεως ἀντικείμενον τὸν ἕσω ἀν-
θρώπου. Καὶ ἐν πρώτοις διεκρίναμεν αὐτὸν τοῦ Θείου συνει-
δητικοῦ, μεθ' οὗ τὸ ἀνθρώπινον συνυπάρχει ὡς βλαστός, ἐκ
τῆς αὐτῆς ρίζης φυεῖς καὶ αὔξηθεῖς καὶ τελειωθεῖς. Μετὰ
δὲ τὴν διάκρισιν ἔγνωμεν αὐτὸν καὶ κατὰ τὸν γενικὸν αὐτοῦ
χαρακτῆρα, ἦτοι κατὰ τὴν ἐν χρόνῳ αὐτοῦ ἀρχήν, αὐξη-
σιν, καὶ τελείωσιν. Νῦν δὲ ἐργόμεθα γνῶναι καὶ τὰ δι' αὐ-
τοῦ νοούμενα συνειδητά, ἦτοι τὸν ἕσω ἀνθρώπου καὶ τὰ
τοῦ ἕσω ἀνθρώπου.

ΤΟ ΣΥΝΕΙΔΗΤΙΚΟΝ ΝΟΗΤΙΚΟΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΝΟΟΥΝ ΤΟ ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΝ

Τὸ συνειδητικὸν νοητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ ἀντι-
κείμενον νοήσεως ἔχει τὸ συνειδητὸν ἐγώ, νοούμενον ὡς
ὑπόστασιν τοῦ ἐν χρόνῳ γενομένου ἀνθρώπου. Τὴν συνει-
δητικὴν ταύτην νόησιν ἐκφράζει ἡ κρίσις τοῦ Χριστοῦ,
«ἐγώ εἰμι ὁ Γίδες τοῦ ἀνθρώπου, ἐγώ εἰμι ἀνθρωπος.» Νοεῖ δὲ τὸ ἐγώ ἡ συνειδητικὴ νόησις ὡς ἐν καὶ ταῦτὸν δεῖ,
καὶ ὅτι προῦπάρχει τοῦ ἀνθρώπου, ὃς ἔλαβεν ἀρχὴν τοῦ
εἶναι καὶ συνεῖναι μετ' αὐτοῦ καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀπό τινος ὥρι-
σμένου χρόνου. Τὸ ἐγώ τοῦ Χριστοῦ ὑπάρχει πρὸ πάσης
χρονικῆς ὑπάρξεως, καὶ συνυπάρχει ἀειδίως μετὰ τοῦ Θεοῦ,
εἴς οὓς καὶ ἀχρόνως γεγέννηται. 'Ο δὲ ἐπ' αὐτοῦ κατηγο-
ρούμενος ἀνθρωπος, ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς τὴν σύστασιν
ἔχων, ὑπάρχει ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς σαρκώσεως καὶ τῆς

γεννήσεως ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων. Ἐάρα ἐν τῇ συνείδήσει τοῦ Χριστοῦ τὸ ἀεὶ ὃν καὶ ἡ αἰωνιότης συνάπτεται μετὰ τοῦ ἐν χρόνῳ γεγονότος, καὶ ὁ Χριστὸς σύνοιδεν ἀμαῶτι, ἀεὶ ὅν Θεός, γέγονε καὶ ἀνθρωπός, καὶ διατηρεῖ διακεκριμένην καὶ ἀσύγχυτην συνείδησιν τοῦ ἀεὶ ὄντος Θεοῦ ἀπὸ τῆς συνείδησεως τοῦ ἐν χρόνῳ γενομένου ἀνθρώπου. Ἡ δὲ συνείδησις τοῦ ἐν χρόνῳ γενομένου ἀνθρώπου διακρίνεται φύσει εἰς συνείδησιν τοῦ παρόντος καὶ τοῦ παρελθόντος ἀνθρώπου· διότι νῦν ὁ Χριστὸς ἔχει συνείδησιν ὅτι ἐστι τέλειος ἀνθρωπός. Ἀλλὰ μετὰ τῆς παρούσης συνείδησεως συνδέεται καὶ ἡ συνείδησις τοῦ παρελθόντος, ὅτι ἡντὸ πρῶτον ἀνθρωπός ἀτελῆς κατὰ ψυχὴν καὶ κατὰ σῶμα, καὶ ὅτι, χρόνου προϊόντος, διὰ τροφῆς καὶ ἀνατροφῆς σωματικῆς τε καὶ ψυχικῆς ἐγένετο καὶ ἔστι νῦν τέλειος ἀνθρωπός. Ἐάρα ἡ συνείδησις τοῦ ἐν χρόνῳ γενομένου καὶ τελειωθέντος ἀνθρώπου διακρίνεται φύσει εἰς συνείδησιν τῆς παρούσης καὶ ἀεὶ μενούσης τελειότητος, καὶ εἰς συνείδησιν τῆς παρελθούσης ἀτελείας καὶ τῆς ἐν χρόνῳ γενομένης προόδου καὶ ἀφίξεως εἰς τὴν παροῦσαν τελειότητα. Ἡ συνείδησις αὗτη τοῦ παρελθόντος καλεῖται μνήμη. Οθεν τὸ συνειδητικὸν νοητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ διακρίνεται φύσει εἰς μνημονικὸν συνειδητικόν, καὶ εἰς ἐνεστωτικὸν συνειδητικόν. Τὸ ἐνεστωτικὸν σύνοιδε τὴν παροῦσαν καὶ ἐς ἀεὶ μένουσαν τελειότητα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· τὸ δὲ μνημονικὸν μνημονεύει τῆς παρελθούσης ἀτελείας, μνημονεύει τῆς ἀρχικῆς συστάσεως τοῦ ἀνθρώπου κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα, καὶ τῆς ἐν χρόνῳ προόδου καὶ αὐξήσεως ἀμφοτέρων ἕως τοῦ σταθμοῦ τῆς τελειώσεως. Μνημονεύει δὲ αὐτῶν ἀνευ τοῦ πάθους τῆς λήθης, καὶ μνημονεύει ἀκριβῶς καὶ τῶν παθῶν καὶ τῶν ἔργων αὐτῶν, καὶ ἐκ τοιούτου ἀλανθάστου μνημονικοῦ ἀκολουθεῖ καὶ κριτικὸν ἐπίσης ἀλάνθαστον. Καὶ πᾶσα κρίσις τοῦ Χριστοῦ περὶ τοῦ ἑαυτοῦ παρελθόντος, καὶ πᾶς λόγος ἐκφραστικὸς τῆς κρίσεως αὐτοῦ ἀλήθειά ἐστι. Ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ Χρι-

στοῦ ὑπάρχει ὡς εἰς βιβλίου συγγεγραμμένη, πᾶσα ἡ ἱστορία τοῦ ἐν χρόνῳ γενομένου καὶ τελειωθέντος ἀνθρώπου, καὶ πᾶσα ἡ ἱστορία τῶν ἔργων καὶ τῶν λόγων αὐτοῦ καὶ τῶν παθῶν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἱστορίαν ταύτην ἀκριβῶς γινώσκει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἀγίον, καθὼς αὐτὴν γινώσκει καὶ ἡ συνείδησις τοῦ Χριστοῦ, καὶ διηγεῖται αὐτὴν οἵς ἀν βούληται. Ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἀγίον προεγίνωσκε καὶ πρόλεγε τὴν ἱστορίαν ταύτην διὰ στόματος τῶν ἀγίων προφητῶν, καὶ ίδιως διὰ τοῦ προφητάνακτος Δαυΐδ, ὃς διὰ πολλῶν φαλμῶν προεφήτευσε τοῦ Χριστοῦ τὰς προσευχάς, τὰ αἰσθήματα καὶ τὰ νοήματα καὶ τὰ θελήματα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ διὰ τῶν φαλμῶν τούτων καὶ ἡμεῖς λαμβάνομεν γνῶσιν τῶν φυχικῶν τοῦ Χριστοῦ διαθέσεων καὶ ἐννοιῶν. Καθ' ὃν δὲ χρόνον ἡ ἀνθρωπότης τοῦ Χριστοῦ ἐκτινεῖτο καὶ προέβαινεν ἐκ τῆς ἀτελείας εἰς τὴν τελειότητα, τὸ συνείδητικὸν αὐτῆς νοητικὸν διεκρίνετο τότε εἰς παρόν, παρελθόν, καὶ μέλλον. Καὶ τὸ μὲν κινητὸν παρὸν εἶχε πάντοτε τὴν συνείδησιν τοῦ βαθμοῦ καὶ τῆς προόδου, ἐν τῷ εὑρίσκετο ἡ προοδευτικὴ ἀνθρωπότης· τὸ δὲ παρελθόν ἐμνημόνευε τῆς ἀρχικῆς καὶ τῆς παρελθούσης ἀτελείας· τὸ δὲ μέλλον προέβλεπε τὴν ὑπολειπομένην ὁδὸν καὶ τὸν σταθμὸν τῆς τελειώσεως, πρὸς ὃν τὸ κινούμενον παρὸν κατευθύνετο. Ἀφοῦ δὲ ἔφθασεν εἰς τὸν σταθμὸν τοῦτον, τὸ μέλλον κατηργήθη, καὶ ἔμεινε τὸ ἀεὶ παρὸν τέλειον, ἔχον πρὸ αὐτοῦ τὸ παρελθόν τῆς ἀτελείας καὶ τῆς προόδου μέχρι τοῦ βαθμοῦ καὶ τοῦ σταθμοῦ τῆς ἀκινήτου τελειότητος. Νῦν ἡ συνείδησις τοῦ Χριστοῦ σύνοιδεν ὅτι ἔστι τέλειος ἀνθρώπος, εἰκὼν καὶ ὅμοίωσις τοῦ τελείου Θεοῦ· ἀλλὰ καὶ μνημονεύει ὅτι ἦν ποτε ἀτελέστατος ἀνθρωπός, καὶ ὅτι ἀφίκετο εἰς τὴν ἐνεστῶσαν τελειότητα διὰ τῆς ἐν χρόνῳ τροφῆς καὶ ἀνατροφῆς καὶ διὰ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἑαυτοῦ καθηκόντων. Ἡ δὲ θεία συνείδησις τοῦ Χριστοῦ οὐκ ἔχει μνήμην ἀτελοῦς παρελθόντος, ἀλλὰ μόνον νόησιν ἀϊδίου τελειότητος, καὶ ὁ Χριστὸς διατηρεῖ ἀσυγχύτους τὰς δύο

ταύτας συνειδήσεις, τὴν συνείδησιν ὅτι ἀεὶ ἦν τέλειος Θεός, καὶ τὴν συνείδησιν ὅτι ἐγένετο ἄνθρωπος τέλειος καὶ ἵσος πρὸς τὸν Θεόν, ἐκ τῆς ἀτελείας εἰς τὴν τελειότητα διὰ χρόνου προαχθείς. Ἡ ἄνθρωπίνη συνείδησις συνάπτει τὴν μνήμην τῆς παρελθούσης ἀτελείας μετὰ τῆς παρούσης τελειότητος· ἡ δὲ θεία συνείδησις ἀεὶ σύνοιδε τὴν θείαν τελειότητα χνεά μνήμης παρελθούσης ἀτελείας. Ἡ ἄνθρωπίνη συνείδησις τοῦ Χριστοῦ ἀντικείμενον νοήσεως ἔχει τὸ συνειδητὸν ἐγὼ μετὰ τῆς συνειδητῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὃς ἐφύη καὶ ηὔξεθη καὶ ἐτελειώθη, ἐπὶ τῆς ἀιδίου ὑποστάσεως τοῦ Λόγου, ἥτις ἐστὶ τὸ ἐγὼ τοῦ Χριστοῦ· ἡ δὲ θεία συνείδησις ἀντικείμενον νοήσεως ἔχει τὸ συνειδητὸν ἐγὼ μετὰ τῆς συνειδητῆς φύσεως τοῦ Θεοῦ, ἀιδίως ἐπὶ αὐτοῦ τελείας οὖσῃς. Ἐν δὲ ἐγώ, ἔχον διακεκριμένως τὰς δύο ταύτας συνειδήσεις, ὑμνεῖται ἀληθῶς τέλειος Θεός καὶ τέλειος ἄνθρωπος, καὶ ἐστι μεσίτης καὶ σύνδεσμος αἰώνιος μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων.

Τὸ συνειδητὸν ἐγὼ τοῦ Χριστοῦ ἡ ἄνθρωπίνη συνείδησις νοεῖ ὡς ἐν καὶ ταύτῳ ἀεὶ, καὶ ὡς ἡθικὴν αἰτίαν ὠσαύτως δὲ καὶ ἡ θεία συνείδησις νοεῖ αὐτὸς ὡς ἐν καὶ ταύτῳ ἀεὶ, καὶ ὡς ἡθικὴν αἰτίαν. Καὶ ἡ μὲν ἐνότης καὶ ταύτοτης τοῦ ἐγὼ μία καὶ ἡ αὐτή ἐστι καὶ κατὰ τὰς δύο συνειδήσεις, ἡ δὲ ἡθικὴ αἰτία τῆς ἄνθρωπίνης συνειδήσεως διαφέρει τῆς ἡθικῆς αἰτίας τῆς θείας συνειδήσεως, ὅσον ὁ ἄνθρωπος διαφέρει τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸ βούλεσθαι καὶ δύνασθαι· διότι τὸ ἐγὼ τῆς θείας φύσεως ἔχει τέλειον βούλεσθαι καὶ τέλειον δύνασθαι, καὶ ἐστιν ἀεὶ ἡθικὴ αἰτία βούλομένη καὶ δρῶσα ὡς Θεός, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. Μετὰ δὲ τῆς ἄνθρωπίνης φύσεως τὸ ἐγὼ ἔχει βούλεσθαι καὶ δύνασθαι ἀνθρώπινον, πεπερασμένον, καὶ ἐνεργεῖ καὶ πάσχει ἐν τοῖς ὄροις τῆς ἄνθρωπίνης φύσεως. Ἡ ἡθικὴ αἰτία τῆς θείας συνειδήσεως ἔχει τὸ ἀεὶ εἶναι, ὅπερ ἀποκλείει τὸ γίνεσθαι· ἡ δὲ ἡθικὴ αἰτία τῆς ἄνθρωπίνης συνειδήσεως ἔχει τὸ ἐν χρόνῳ γίνεσθαι, ὅπερ ἀποκλείει τὸ ἀεὶ εἶναι.

Ἐκείνη ἐστὶν οὐσιῶδες συστατικὸν τῆς προσωπικότητος τοῦ Θεοῦ· αὕτη δὲ οὐσιῶδές ἐστι συστατικὸν τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀνθρώπου. Ἀρα τὸ ἐγώ τοῦ Χριστοῦ φέρει δύο προσωπικοὺς χαρακτῆρας, τὸν θεῖον καὶ τὸν ἀνθρώπινον, κατὰ τὰς ἐπ' αὐτοῦ κατηγορουμένας δύο φύσεις καὶ δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἐν αἷς γνωρίζεται ὡν εἰς καὶ ὁ αὐτὸς τέλειός τε Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, εἰς Θεάνθρωπος. Συνάπτεται δὲ ἡ συνείδησις τῆς ἡθικῆς αἰτίας, τῆς τε θείας τῆς τε ἀνθρωπίνης, μετὰ τοῦ αἰτιατοῦ, καὶ τὸ ἐγώ τοῦ Χριστοῦ σύνοιτον ὅτι ἔχει αἰτίαν τῆς ἑαυτοῦ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, ἐκείνης μὲν τὸν ἀναίτιον Πατέρα, ταύτης δὲ τὴν αἰτιατὴν Μητέρα, καὶ διὰ τοῦτο καλεῖ ἑαυτὸν καὶ Γίδην τοῦ Θεοῦ καὶ Γίδην τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ ἐγώ τοῦ Χριστοῦ ἐστι Θεὸς ἐκ Πατρὸς καὶ ἄνθρωπος ἐκ Μητρός, καὶ συγκεφαλαῖτοι ἐν ἑαυτῷ τὰ θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα, καὶ συνδέει τὸν Θεὸν μετὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς ἀνθρώπους μετὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔστι θαῦμα μέγα ἡ θέα αὐτοῦ, θαῦμα θαυμάτων καὶ θέαμα θεαμάτων, θέαμα καὶ θαῦμα ἡδύτατον καὶ ἀκόρεστον.

Νοοῦσα δὲ ἡ ἀνθρωπίνη συνείδησις τὸ συνειδητὸν ἐγώ ὡς ἐν καὶ ταύτον καὶ ὡς ἡθικὴν αἰτίαν, συννοεῖ ἀμα καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ κατηγορουμένην συνειδητὴν φύσιν τῆς ψυχῆς, ἥτις ἐστὶν οὐχὶ μία καὶ ἡ αὐτὴ ἀπλῇ μονάς, καθὼς τὸ ἐγώ, ἀλλὰ μονὰς τριμερής καὶ τρισύνθετος, ἐκ τοῦ παθητικοῦ καὶ τοῦ θελητικοῦ καὶ τοῦ νοητικοῦ συνισταμένη, καὶ ἐν χρόνῳ λαβοῦσα τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν αὔξησιν καὶ τὴν τελείωσιν. Ἡ συνείδησις τῆς ὑποστάσεως διαχρίνεται τῆς συνειδήσεως τῆς φύσεως, καθὼς καὶ ἐν ἡμῖν. Ἐκείνη προγεῖται, αὕτη ἔπειται ἐκείνη δύναται εἶναι ἀνευ ταύτης, αὕτη δὲ ἀνευ ἐκείνης εἶναι οὐ δύναται διότι ἡ φύσις φύεται ἐπὶ τῆς ὑποστάσεως καὶ κατηγορεῖται ἐπ' αὐτῆς, καὶ, ὑποστάσεως μὴ ὑποχειμένης, οὐδεμία φύσις φυγῆναι δύναται. Καὶ ἐν μὲν τῇ συνείδησει τῆς ὑποστάσεως νοεῖται

ἀεὶ τὸ ἐν καὶ ταῦτὸν τῆς ἀπλῆς καὶ ἀσυνθέτου καὶ ἀναλ-
λοιώτου μονάδος, ἐν δὲ τῇ συνειδήσει τῆς φύσεως νοεῖ-
ται ἡ ἑνότης τῆς τριμεροῦς καὶ πολυμεροῦς συνθέσεως,
νοεῖται ἡ ἀλλοίωσις καὶ ἡ μεταβολὴ τῆς φυομένης, τρε-
φομένης, καὶ αὐξανομένης φύσεως, ἥτις τελειωθεῖσα δια-
μένει ἡ αὐτή. Ηένδεκα τῆς ὑποστάσεως ἔνοποιεῖ τὴν πο-
λυμερὴ φύσιν, καὶ ποιεῖ αὐτὴν μίαν ἐκ πολλῶν, καὶ ἡ
συνείδησις τῶν πολλῶν θεμέλιοῦται ἐπὶ τῆς συνειδήσεως
τοῦ ἑνός, καὶ τὰ πολλὰ συγνοοῦνται μετὰ τοῦ ἑνός, καὶ
τὸ ἐν νοεῖται ως ἀρχὴ καὶ θεμέλιον τῶν πολλῶν. Διὰ
τοῦτο τὸ ἐν νοεῖται ἀνευ τῶν πολλῶν· τὰ δὲ πολλὰ ἀνευ
τοῦ ἑνὸς νοηθῆναι οὐ δύναται. Η συνείδησις τῆς ὑποστά-
σεως, μία οὖσα καὶ ἡ αὐτὴ ἀεὶ, οὐκ ἔχει παρελθὸν καὶ μέλ-
λον, ἀλλὰ μόνον τὸ ἀεὶ παρόν· ἡ δὲ συνείδησις τῆς φύ-
σεως, ἔχουσα ἐν χρόνῳ ἀρχὴν καὶ πρόοδον καὶ τελείωσιν,
ἔχει παρελθόν, παρόν, καὶ μέλλον ἐν τῷ χρόνῳ τῆς προό-
δου, ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τῆς τελειώσεως ἔχει μόνον τὴν μνή-
μην τοῦ παρελθόντος μετὰ τοῦ ἀεὶ παρόντος. Εν τῇ ἀεὶ^{τοῦ}
παρούσῃ συνειδήσει τῆς ὑποστάσεως συνδέεται τὸ παρόν
τῆς τρισυνθέτου φύσεως, ἡ μνήμη τοῦ παρελθόντος αὐτῆς,
καὶ ἡ πρόγνωσις τοῦ μέλλοντος, ἢ μόνον ἡ μνήμη τῆς πα-
ρελθούσης ἀτελείας μετὰ τῆς ἀεὶ παρούσης τελείας φύ-
σεως. Τοῦτο δὲ σημαίνει ὅτι ἡ φύσις καὶ ἀεὶ αὐτοσυνειδή-
τος ὑπόστασις τοῦ Χριστοῦ σύνοιδεν ἄμα ἦν προσελάθετο
φύσιν τῆς τοῦ ἀνθρώπου ψυχῆς· καὶ ἐν ᾧ χρόνῳ ἡ φύσις
αῦτη ἦν ἐν κινήσει καὶ προόδῳ, εἶχε τὴν συνείδησιν τοῦ
παρόντος αὐτῆς, τοῦ παρελθόντος, καὶ τοῦ μέλλοντος, ἐν ᾧ
δὲ χρόνῳ ἐτελειώθη, εἶχε τὴν συνείδησιν τῆς παρούσης τε-
λειότητος καὶ τὴν μνήμην τῆς παρελθούσης ἀτελείας. Σύ-
οιδε δὲ τὴν φύσιν πᾶσαν ἐν τῇ ἀδιαιρέτῳ αὐτῆς ἑνότητι,
καὶ οὐχὶ καθὼς ἡμεῖς λαμβάνομεν αὐτῆς γνῶσιν διηρημέ-
νως καὶ ἀναλυτικῶς διὰ τῆς ψυχολογικῆς μεθόδου· σύ-
οιδε ἄμα τὸ παθητικὸν καὶ τὰ πάθη, αὐτοῦ, τὸ νοητικὸν
καὶ τὰ νοήματα αὐτοῦ, τὸ βουλητικὸν καὶ τὰ βουλήματα.

αύτοῦ, τάς τε ἐνεργείας καὶ τὰ πάθη αὐτοῦ· σύνοιδεν· ἀμα
τὸ δεῖ παρὸν τῆς τελείας φύσεως, καὶ μηγμονεύει τῆς πα-
ρελθούσης ἀτελείας καὶ προόδου μέχρι τῆς τελειώσεως
ἄνευ λόγου. Ἐκ τοιαύτης δὲ ὑποστάσεως φύσει καὶ ἀσ-
τογνωστικῆς ἀποκλείεται τὸ πάθος τῆς ἀποβολῆς καὶ τῆς
ἀναλήψεως τῆς συνείδησεως, ὅπερ πάσχομεν ἡμεῖς καθ'
ἐκάστη γημέραν καὶ νύκτα ἀποβάλλοντες καὶ ἀναλαμβά-
νοντες τὴν συνείδησιν τῆς ἡμετέρας ὑπάρξεως. Ἡμεῖς ό-
πων οὐδέποτε ἀποβάλλομεν τὴν συνείδησιν τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν,
καὶ ἐπιλανθανόμεθα πάντων τῶν ἐν τῇ φύσει τῆς ψυχῆς ἡ-
μῶν συμβαινόντων. Ἀλλὰ ὁ Χριστός, ὑπνῶν καὶ ἀναπαυ-
όμενος κατὰ τὸ σῶμα, οὐδέποτε ἀπέβαλε τὴν συνείδησιν
τῆς ἑαυτοῦ ὑπάρξεως, οὐδὲ τὴν μνήμην τῆς ἑαυτοῦ προο-
δευτικῆς φύσεως, ἣν ἐθεώρει πάντοτε ὡς ἡν, καὶ ὡς προ-
ήγετο καὶ ἐτελειοῦτο. Τὸ συνειδός τοῦ Χριστοῦ ἡν φῶς
ἀσθεστον, φῶς αὐτογνωστικόν, μηδέποτε ἑαυτοῦ ἐπιλαν-
θανόμενον, διότι συνήπτετο μετὰ ὑποστάσεως θείας, φύσει
αὐτοφώτου, αὐτογνωστικῆς, καὶ παγγυωστικῆς, καὶ μετεῖχε
τοῦ ἀειφώτου αὐτῆς φωτισμοῦ.

Τοιοῦτον τὸ συνειδητικὸν νοητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Χρι-
στοῦ ἐν τῇ νοήσει τοῦ ἑαυτοῦ συνειδητοῦ ἀντικειμένου,
καὶ τοσοῦτον ἡμεῖς δυνάμεθα νοήσαι περὶ αὐτοῦ δυνάμει
τῶν συνειδητικῶν κρίσεων τοῦ Χριστοῦ. Ἐλθωμεν ἡδη καὶ
εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ αἰσθητικοῦ νοητικοῦ, φύσει ἀχωρίστου
ἀπὸ τοῦ συνειδητικοῦ, ἵνα λάθωμεν καὶ περὶ αὐτοῦ τὴν δυ-
νατὴν ἡμῖν ἰδέαν καὶ γνῶσιν.

2) ΤΟ ΑΙΣΘΗΤΙΚΟΝ ΝΟΗΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Τὸ αἰσθητικὸν νοητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ δια-
κρίνεται τοῦ συνειδητικοῦ αὐτοῦ νοητικοῦ ἐκ τοῦ ἀντικει-
μένου τῆς νοήσεως, ὃ ἐστιν ὁ περὶ τὸν ἄνθρωπον κόσμος,
καὶ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς νοήσεως αὐτοῦ, νοοῦντος τὸν ἔξω
κόσμον διὰ τῶν πέντε αἰσθήσεων τοῦ σώματος καὶ τῶν αἰ-

σθητικῶν αὐτῶν ὄργάνων. Τὸ αἰσθητικὸν νοητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ νοεῖ τὸν αἰσθητὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ αἰσθητὰ ἀντικείμενα κατὰ τὴν φυσικὴν αἰσθησιν τῶν πέντε αἰσθητικῶν τοῦ σώματος ὄργάνων, οἷον τῆς ἀφῆς, τῆς γεύσεως, τῆς ὀσφρήσεως, τῆς ἀκοῆς, τῆς ὁράσεως, καὶ λαμβάνει διὸ ἔχαστον αἰσθητικοῦ ὄργάνου τὰς φύσει παραγόμενας ἐντυπώσεις καὶ αἰσθήσεις, ἐξ ᾧν αἱ μνήμαι, αἱ δόξαι, αἱ ἰδέαι, καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν κρίσεις καὶ συλλογισμοί. Διὰ τῆς ἀφῆς ἡ ψ. λαμβάνει τὴν αἰσθησιν καὶ τὴν ἰδέαν τῆς ἀντιτυπίας τῶν σωμάτων καὶ τῶν ἰδεῶν αὐτῆς, οἷον τὴν σχληρότητα, τὴν μαλακότητα, τὴν πυκνότητα, τὴν μανότητα, καὶ λοιπά· διὰ τῆς γεύσεως λαμβάνει τὴν αἰσθησιν καὶ τὰς δόξας τῶν γευστῶν, οἷον τὸ γλυκύ, τὸ πικρόν, τὸ ἀλμυρόν, τὸ ἀναλόν, τὸ ξυνόν, τὸ ἥδυ, τὸ ἀηδές, καὶ τὰ ὄμοια αὐτοῖς· διὰ τῆς ὀσφρήσεως λαμβάνει τὰς αἰσθήσεις τῶν ὀσμῶν, εὐώδεις τε καὶ δυσώδεις· διὰ τῆς ἀκοῆς λαμβάνει τοὺς ἥχους καὶ τοὺς λόγους· καὶ διὰ τῆς ὁράσεως λαμβάνει τὸ σχῆμα, τὸ χρῶμα, τὸ μέγεθος, τὴν θέσιν, τὴν κίνησιν τῶν σωμάτων, καὶ τὰ ὄμοια. Πάσας ταύτας τὰς αἰσθήσεις ἐδέχετο τὸ νοητικὸν τοῦ Χριστοῦ, καθὼς αὖται φυσικῶς γεννῶνται ἐκ τῆς ἐνεργείας τῶν ἀντικειμένων ἐπὶ τῶν αἰσθητικῶν ὄργάνων τοῦ ἡμετέρου σώματος, καὶ ἐχράτει αὖτάς ἐν τῇ μνήμῃ, καὶ ἔχοινε καὶ ἐλάλει περὶ αὐτῶν, καθὼς καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι. Ἐλλαδὲ αἱ αἰσθητικαὶ αὖται δόξαι οὐδεμίαν φευδῆ δόξαν ἢ ψευδῆ ἰδέαν ἥδύναντο σισαγαγεῖν ἐν τῷ νοητικῷ τοῦ Χριστοῦ, καθὼς τοῦτο συμβαίνει εἰς πάντα ἄνθρωπον· διότι τῶν ἀνθρώπων ἡ ψυχή, ἐκ τῆς ἀγνοίας εἰς τὴν γνῶσιν βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον μεταβαίνουσα, ταυτίζει κατ' ἀρχὰς τὰ φαινόμενα τῶν αἰσθήσεων πρὸς τὰ ὄντα, καὶ φύσει πλανᾶται, πιστεύουσα ὅτι τὰ ὄντα εἰσί, καθὼς αἱ αἰσθήσεις δειχνύουσιν αὐτά. Ἐλλαδὲ ἡ ψυχὴ τοῦ Χριστοῦ, συνημμένη μετὰ πανσόφου ὑποστάσεως, καὶ σύντροφον ἔχουσα ἐξ ἀρχῆς τὸ Πνεῦμα τῆς σοφίας καὶ τῆς συνέσεως, ἐκτιμᾶ τὰ φαινόμενα τῶν

αἰσθήσεων κατὰ τὴν ἀληθήν, αὐτῶν σημασίαν, καὶ εἰς οὐδείαν παρανόησιν ἢ πλάνην ὑπέκειτο. Ἀρα τὸ αἰσθητικὸν νοητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ ἀντιλαμβάνεται τῶν αἰσθητῶν ἀπλανῶς, καὶ οὐ πάσχει τὰ πάθη, τῆς ἀπάτης καὶ τῆς πλάνης τοῦ ἡμετέρου αἰσθητικοῦ νοητικοῦ, φύσει πλανωμένου ὑπὸ τῶν διοξών καὶ τῶν ἐντυπώσεων τῶν αἰσθήσεων.

Τὸ γρατεροῦ νοητικὸν τὰς ἔξωθεν ἀντιλήψεις καὶ δόξας τῶν μερικῶν οὐσιῶν διὰ τῆς συγκρίσεως, τῆς ἀφαιρέσεως καὶ τῆς γενικεύσεως, μετασχηματίζει εἰς ιδέας, διὸ θεωρεῖ καὶ γινώσκει σαφέστερον τὰ ἀντιλήπτὰ ἀντικείμενα. Διὰ τῶν εἰρημένων νοητικῶν ἐργασιῶν σχηματίζει τὰ γένη, καὶ τὰ εἶδη τῶν ἀπειροπληθῶν ὄντων, διὸ ὁν εὔχολύνει τὴν μνήμην καὶ τὴν σύλληψιν, καὶ κρίνει δρθότερον πιστὸν ἐνὸς ἔκαστου τῶν ὄντων, τῶν γενῶν καὶ τῶν εἰδῶν τὴν γνῶσιν κατέχουσα. Βεβαίως καὶ τὸ νοητικὸν τοῦ Χριστοῦ ἐνήργει τὰς μεθοδικὰς ταῦτας ἐργασίας, καὶ διὰ τῶν ἀτομικῶν καὶ μερικῶν ἀντιλήψεων ἐθεώρει τὰς γενικὰς ιδέας, ἐνός τὰ γένη, καὶ τὰ εἶδη, τῶν ὄντων, μηδαμῶς ὑποκείμενον εἰς παρανόησιν καὶ πλάνην, ὅπως τὸ ἡμέτερον. Ἄλλος ἐποίει τὰς ἐργασίας ταύτας οὐχὶ πρὸς εὑρεσιν γνῶσεων ἢ πρὸς σαφεστέραν κατανόησιν τῶν ἀντικειμένων, ἄλλος φυσικὰς ἐργασίας τῆς διανοητικῆς δυνάμεως ἐπὶ τῶν ἀντιληπτῶν φύσει γινομένας. Αἱ ἡμέτεραι ἀντιλήψεις, διαμένουσαι ἐν τῷ νοητικῷ ἡμῶν, γίνονται μνήμαις καὶ ἡ δύναμις ἡ νοοῦσα τὰς μνήμας ἢ τὰ μνημονευτά, καλεῖται μνημονικὸν ἢ μνήμη. Τὸ ἡμέτερον μνημονικὸν ὑπόκειται συνεχῶς εἰς τὸ πάθος τῆς λίθης· ἀλλὰ τὸ μνημονικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ εἴτε ἐπὶ τῶν συνειδητῶν, εἴτε ἐπὶ τῶν ἀντιληπτῶν ἢν λίθης χρείττον, καὶ οὐδέποτε οὐδενὸς μνημονευτοῦ ἐπελανθάνετο, καθὼς τὸ ἡμέτερον. Ἐγων δὲ ὁ Χριστὸς ἀντιληπτικὸν ἀπταιστὸν καὶ μνημονικὸν ἀλάνθαστον, εἶχε καὶ προφητικὸν ἢ προορατικὸν τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ δυνάμεως, καὶ κριτικὸν ἀπλανὲς καὶ ἀναμάρτητον ἐν πᾶσιν, οἷς

ἀπεφαίνετο. Κρίνων δὲ ὁ Χριστὸς καὶ ἐσυλλογίζετο ὄμοιῶς ἡμῖν· ἀλλ' οὐκ ἐσυλλογίζετο, καθὼς ἡμεῖς, πρὸς εὔρεσιν ἀγνοουμένων, ἀλλὰ πρὸς μετάδοσιν ἐννοιῶν, διὰ τοῦ συλλογισμοῦ μεταβιβαζομένων εἰς τοὺς ὄμοιους αὐτῷ ἀνθρώπους. Ὁ συλλογισμὸς διὰ τὸν Χριστὸν οὐκ ἦν μέσον πρὸς εὔρεσιν γνώσεως· διότι ἡ παγγυωσία καὶ τῆς γνώσεως ἡ πηγὴ ὑπῆρχεν ἐκ αὐτῷ, καὶ ἐξεδηλοῦτο διὰ τῶν φυσικῶν ὅργάων καὶ ἐνεργειῶν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ οὐκ εἰσήρχετο ἔξωθεν εἰς αὐτόν, καθὼς εἰς ἡμᾶς, ἡγνῶσις τῶν ἀγνοουμένων διὰ τῶν αἰσθήσεων καὶ τῶν λογικῶν μεθόδων καὶ ἐργασιῶν.

Τοιοῦτον ἐν περιλήψει καὶ τὸ αἰσθητικὸν νοητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ, διακρινόμενον εἰς ἀντιληπτικόν, μνημονικόν, ἐπαγωγικόν, κριτικόν, συλλογιστικόν, καθὼς καὶ τὸ ἡμέτερον, ἀλλὰ κρείττον τῶν παθῶν καὶ τῶν ἐλλείψεων τοῦ ἡμετέρου, διότι ἦν νοητικὸν τελείου ἀνθρώπου, ὑποστατικῶς ἡνωμένου μετὰ τελείου Θεοῦ. Νῦν δὲ φέρε σκέψωμεθα καὶ τὸ λογικὸν αὐτοῦ νοητικόν.

3) ΤΟ ΛΟΓΙΚΟΝ ΝΟΗΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Τὸ λογικὸν νοητικὸν τῆς ἡμετέρας ψυχῆς νοεῖ τὸ εἶναι καὶ τὴν ὑπαρξίν τοῦ Θεοῦ δυνάμει τοῦ ἀρχικοῦ νόμου τῆς νοήσεως, ὃν καλοῦμεν ὀρθὸν λόγον, καὶ καθ' ὃν τὸ εἶναι τοῦ σχετικοῦ ἀποτελέσματος ἀναγκαίως μαρτυρεῖ τὸ εἶναι τῆς σχετικῆς αὐτοῦ αἰτίας, καὶ τὸ εἶναι πασῶν τῶν σχετικῶν αἰτιῶν ἀναγκαίως μαρτυρεῖ τὸ εἶναι μιᾶς πρώτης καὶ μόνης ἀπολύτου αἰτίας, ἡς τὸ σύνηθες δόνομα Θεός. Ἐλλ' ὁ ἀρχικὸς οὗτος νόμος τῆς νοήσεως πηγάζει ἐκ τῆς ὑποστάσεως τοῦ Λόγου· διότι ὁ Λόγος ἐστὶ τὸ πρῶτον καὶ μόνον τέλειον γέννημα τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ ἀναγκαῖος δεσμός, ὁ μεταξὺ τοῦ αἰτίου καὶ τοῦ αἰτιατοῦ, θεωρεῖται κατὰ πρῶτον μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Λόγου, μεταξὺ τοῦ πρώτου καὶ μόνου Πατρὸς καὶ τοῦ πρώτου καὶ

μόνου Ήτοῦ. Ἐρα τὸ λογικὸν νοητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ νοεῖ τὸν Θεὸν ἀμέσως διὰ τῆς θεωρίας τῆς ὑποστάσεως τοῦ Λόγου, καὶ ἐκ τῆς νοήσεως τοῦ Λόγου καὶ τοῦ Θεοῦ ἐπεκτείνεται φυσικῶς καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ἄλλα ὄντα. Οὐ νοεῖ τὸν Θεὸν διὰ σχετικῶν ἀποτελεσμάτων καὶ αἰτιῶν, καθὼς τὸ ἡμέτερον, ἄλλὰ νοεῖ τὸν Θεὸν διὰ Θεοῦ Ἰσού καὶ ὄμοίου καὶ ὄμοιού του, καὶ νοεῖ αὐτὸν αἰτιον πασῶν τῶν σχετικῶν ὄντων καὶ ἀποτελεσμάτων, αἰτιον πάντων τῶν ἄλλων ὄντων. Τὸ ἡμέτερον λογικὸν διὰ τῆς κλίμακος τοῦ δρθοῦ Λόγου ἀναβαίνει εἰς ἀμυδράν τινα ἴδεαν καὶ γνῶσιν τοῦ Θεοῦ· τὸ δὲ τοῦ Χριστοῦ θεωρεῖ ἀμέσως ὅλον τὸν Θεόν· ἐν ὅλῳ τῷ Λόγῳ, θεωρεῖ τὸν Πατέρα ἐν τῷ Ήτῷ καθὼς ἔστι, καὶ καταβαίνει ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ πάντα τὰ ἄλλα ὄντα. Τὸ λογικὸν τῆς ἡμέτερας ψυχῆς ἔστιν ἐπίκτητον ἢ ἐπείσακτον· τὸ δὲ τοῦ Χριστοῦ ἔμφυτον, φυσικόν, νοοῦν ἀντιστρόφως τῇ ὡς νοεῖ τὸ ἡμέτερον, νοοῦν τελείως καὶ οὐχὶ ἐλλιπῶς. Διότι τὸ μὲν ἡμέτερον λογικὸν ἐκ τῆς γνώσεως τῶν σχετικῶν ἀποτελεσμάτων καὶ αἰτιῶν ἀνάγεται εἰς τὴν γνῶσιν τῆς πρώτης καὶ ἀνωτάτης αἰτίας, καὶ ταύτην νοεῖ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐλλιπέστατα καὶ ἀτελέστατα· τὸ δὲ τοῦ Χριστοῦ θεωρεῖ τὸν Θεὸν ἐν τῷ Λόγῳ θεωρίαν πλήρη, καὶ ἀνελλιπή. Θεωρεῖ ἐπομένως καὶ πάντα τὰ ὄντα· θεωρεῖ καὶ ἐπίσταται πάσας τὰς ὄμοιότητας καὶ τὰς ἀναίσχυας πάντων τῶν ὄντων, αἰσθητῶν τε καὶ νοητῶν, ὄλικῶν τε καὶ ἀνθλικῶν, ὄρατῶν τε καὶ ἀοράτων· θεωρεῖ πάντα τὰ σχετικὰ ἀποτελέσματα καὶ τὰς σχετικὰς αὐτῶν αἰτίας, καὶ λογίζεται ἀπλανῶς ἐν πᾶσιν οὐχὶ πρὸς εὑρεσιν ἀγνοούμενων, ἄλλὰ πρὸς μετάδοσιν τῶν ἐκ τοῦ Λόγου λογικῶν ἀληθειῶν εἰς τοὺς παρ' αὐτῷ μαθητευομένους ἀνθρώπους. Διδάσκων καὶ παιδαγωγῶν ἡμᾶς ὁ Χριστὸς ἐδίδαξεν ἡμᾶς νοεῖν καὶ κρίνειν κατὰ τὸν ἀρχικὸν νόμον τῆς νοήσεως, ὃν ἡμῖν διετύπωσε διὰ τῶν ἐξῆς λόγων. «Ἔροσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἀρπαγες. Ἀπὸ τῶν καρπῶν

»αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. Μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀ-
»κανθῶν σταφυλὴν ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; Οὕτω πᾶν δέν-
»δρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δέν-
»δρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. Οὐ δύναται δένδρον ἀγα-
»θὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρ-
»ποὺς καλοὺς ποιεῖν. Πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν κα-
»λὸν ἐχκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. Ἐρα γε ἀπὸ τῶν
»καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.» (Ματθ. ζ'. 15-20.).

Τὰ δένδρα καὶ οἱ καρποὶ σχετίζονται ως ἡ παραγωγικὴ αἰ-
τία πρὸς τὸ ἐξ αὐτῆς παραγόμενον ἀποτέλεσμα. Ωσαύτως
οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν κατὰ τὴν αὐτὴν σχέσιν
σχετίζονται, καὶ τὰ δένδρα καὶ οἱ καρποὶ, οἱ ἄνθρωποι καὶ
τὰ ἔργα αὐτῶν ἀποτελοῦσιν ἀναλογίαν, καθ' ἣν ὅσα ἀλη-
θεύουσι περὶ δένδρων καὶ καρπῶν, τῶν δύο πρώτων τῆς ἀνα-
λογίας ὅρων, ταῦτα ἀληθεύουσι καὶ περὶ τῶν ἀνθρώπων
καὶ τῶν ἔργων αὐτῶν, τῶν δύο ἐσχάτων τῆς ἀναλογίας
ὅρων. Ως γινώσκεται τὸ δένδρον ἐκ τοῦ καρποῦ, δν παρά-
γει, οἵας ἐστὶ φύσεως, οὔτω καὶ ἐκαστος ἄνθρωπος ἐξ ὧν
ποιεῖ ἔργων γινώσκεται οἵας ἐστὶ φύσεως. Οὗτος ἐστιν ὁ
ἀρχικὸς νόμος τῆς νοήσεως, καθ' ὃν ὁ Χριστὸς διδάσκει
ἡμᾶς γοεῖν καὶ κρίνειν. Ο νόμος οὗτος ἐξ ὄμολογουμένου
λόγου καὶ σχέσεως μεταξὺ δύο ὅρων ἀγει ἡμᾶς εἰς τὴν
γνῶσιν τοῦ αὐτοῦ λόγου καὶ τῆς αὐτῆς σχέσεως μεταξὺ
δύο ἀλλιων ὅρων ὄμοιων καὶ ἀναλόγων, καὶ, κατὰ τὸν ἀρ-
χικὸν τοῦτον νόμον νοοῦντες καὶ κρίνοντες, οὐ πλανώμεθα,
διότι λογιζόμεθα, καθὼς λογίζεται καὶ ὁ Χριστός. Ἐτι
ἐδίδαξεν ἡμᾶς μὴ κρίνειν διπλῶς καὶ ἀντιφατικῶς, ἀλλὰ
ἀπλῶς καὶ ἀληθῶς, εἴτε καταφατικῶς κρίνομεν, εἴτε ἀπο-
φατικῶς. «Ἐστω, λέγει, ὁ λόγος ὑμῶν ναί, ναί· οὖ, οὐ·
τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστι.» Ἡγουν,
καταφάσκετε ἡ ἀποφάσκετε συμφώνως τῇ μαρτυρίᾳ τῆς
ὑμετέρας συγειδήσεως, καὶ μὴ καταφάσκετε καὶ ἀποφά-
σκετε ἀμα, φευδόμενοι καὶ δολιευόμενοι ὄμοιως τῷ πο-
νηρῷ Διαβόλῳ. Ἐτι ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ Χριστὸς ὅτι κατὰ τὰς

ἀρχὰς καὶ αἱ συνέπειαι τῶν πράξεων ἀκολουθοῦσι, καὶ στὶς
ἡ μὲν φρόνησις ἐκλέγει τὰς καλὰς ἀρχὰς, καὶ καρποῦται
τὰς ἔξι αὐτῶν καλὰς συνέπειας· ηδὲ ἀφροσύνη καὶ μωρία
αἴρεται τὰς κακὰς ἀρχὰς, μὴ βλέπουσα τὰς κακὰς συνε-
πειας, ἃς οὐ δυνήσεται δικαψυγεῖν. Ὁ φρόνιμος οἰκοδομεῖ
τὸν ἑαυτοῦ φίλον ἐπὶ τῆς πέτρας, καὶ ἔχει ἀσφάλειαν ἐν
αὐτῷ· ὁ δὲ μωρὸς οἰκοδομεῖ αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἄμμου, καὶ πί-
πτει ἐπὶ αὐτοῦ. καὶ ἀποκτείνει αὐτόν. Ἡ κίνησις ἐν τῇ
όδῳ τῆς κακίας ἄγει εἰς τὴν ἀπώλειαν· ηδὲ κίνησις ἐν
τῇ ὁδῷ τῆς ἀρετῆς ἄγει εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν. Οἱ μωροὶ
εἰσέρχονται εἰς τὴν ὁδὸν τῆς κακίας, πλατεῖαν οὖσαν καὶ
εὔρυχωρον, καὶ φέρονται πρὸς τὴν ἀπώλειαν, ἦν δὲ θέλου-
σιν· οἱ δὲ φρόνιμοι εἰσέρχονται εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς,
σταντὸν οὖσαν ἐν ἀρχῇ καὶ τεθλιμμένην, καὶ ὑπάγουσιν ἐ-
κεῖ, ὅπου θέλουσι. Ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, τὸ λογικὸν τοῦ
Χριστοῦ νοητικὸν λογικῶς λαλεῖ πρὸς ἡμᾶς κατὰ τὰς λο-
γικὰς ἀρχὰς καὶ τὰ λογικὰ ἀξιώματα εἰς μετάδοσιν τῆς
ἑαυτοῦ λογικότητος, οὐαὶ καὶ ἡμεῖς ἐθισθῶμεν νοεῖν καὶ
κρίνειν κατὰ τὴν ἀπταιστον καὶ ἀλάνθαστον τοῦ Χριστοῦ
νόησιν καὶ κρίσιν.

Τοιοῦτον καὶ τὸ λογικὸν νοητικὸν τοῦ Χριστοῦ, ὅπερ
οὐσιωδῶς ταυτίζεται πρὸς τὸ συνειδητικὸν αὐτοῦ νοητικόν,
ὅ νοεῖ τὸν Λόγον καὶ τὸν Θεὸν καὶ πάντα τὰ δυταὶ ἀληθῶς
τε καὶ ἀπλανῶς, καὶ ὑπέρκειται τοῦ αἰσθητικοῦ νοητικοῦ,
μηδέλως ὑπὸ αὐτοῦ ἐπηρεαζόμενον, ἀλλὰ τούναντίον δε-
σπόζον καὶ ἀρχον αὐτοῦ. Ἐν ἐστι τὸ νοητικὸν τοῦ Χρι-
στοῦ, νοοῦν πάντα τὰ νοητὰ καὶ ἐπιστητὰ ἀντικείμενα·
λαμβάνει δὲ τὰ διάφορα ταῦτα δνόματα εἰς δήλωσιν τῶν
ὑπὸ αὐτοῦ νοούμενων ἀντικειμένων. Ὄνομάζεται συνειδη-
τικόν, ὅταν νοῇ τὸ ἐγώ τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰς συνειδητὰς
τοῦ ἐγώ φύσεις· ὄνομάζεται λογικόν, ὅταν νοῇ τὸν Θεὸν
διὰ τοῦ Λόγου, καὶ πάντα τὰ νοητὰ κατὰ τὴν λογικὴν
νόησιν· δνομάζεται αἰσθητικόν, ὅταν νοῇ τὸν κόσμον διὰ
τῶν αἰσθήσεων, καὶ κατὰ τὰς ἐνεργείας καὶ τὰ πάθη τῶν

κισθητικῶν ὄργάνων. Ἄλλ' αἱ διακριτικαὶ αὗται ὄνομασίαι, οἵαν ὠφέλιμοι οὖσαι εἰς τὴν ἡμετέραν νόησιν, οὐ διαιροῦσι τὸ ἐν νοητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ, ὃ νοεῖ ἅμα πάντα τὰ νοητά, ἐκ τῆς αὐτογνωσίας εἰς τὴν Θεογνωσίαν τε καὶ κτισματογνωσίαν ἔκτεινόμενον. Τὸ δὲ αἰσθητικὸν νοητικόν, μετὰ τοῦ σαρκικοῦ βίου συνδεόμενον, συμπαρέρχεται μετ' αὐτοῦ, καὶ συγχαταργεῖται. Ὁ Χριστὸς εἶχε τὸ αἰσθητικὸν νοητικὸν δὲ σαρκικοῦ βίου ἐκλιπόντος μετὰ τὸν θάνατον καὶ πήναν ἀνάστασιν αὐτοῦ, συνεξέλιπε μετ' αὐτοῦ καὶ τῇ διὰ τῶν αἰσθήσεων νόησις, μένουσα μόνον ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ Χριστοῦ ὡς ἴστορικὸν γεγονός τοῦ ἑαυτοῦ ἐπιγείου βίου. Ήμεῖς δὲ ἐν ταῖς παραβολαῖς, ἃς ἐλάλησεν ὁ Χριστός, θεωροῦμεν τὸ αἰσθητικὸν αὐτοῦ νοητικὸν συνδεόμενον μετὰ τοῦ λογικοῦ, καὶ ἀμφοτέρων γινόμεθα κοινωνοί, τὰς παραβολὰς ταύτας μελετῶντες κατὰ τὴν αἰσθητικὴν καὶ λογικὴν αὐτῶν ἔννοιαν. Διὸ φέρε ποιήσωμεν τοιαύτην ἡμῖν χρήσιμον καὶ ὠφέλιμον μελέτην.

ΤΟ ΑΙΣΘΗΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΙΚΟΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΝΟΗΤΙΚΟΝ ΘΕΩΡΟΥΜΕΝΟΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙΣ

Ο Χριστός, καθηγητὴς καὶ διδάσκαλος πάντων ἀνθρώπων κατασταθείς, ἐδίδαξεν ἐν παραβολαῖς τοὺς ὄχλους, καὶ ἀπεκάλυψε τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς τὰ κεκρυμμένα μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν ὑπὸ τοῦ προφήτου: «Ἄνοιξο ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου, ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.» Ἐν δὲ ταῖς παραβολαῖς ταύταις ἡμεῖς θεωροῦμεν τὸ αἰσθητικὸν καὶ λογικὸν νοητικὸν τοῦ Χριστοῦ, ἐκεῖνο μὲν ἀντιλαμβανόμενον τῶν γινομένων τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου, τοῦτο δὲ ἀναγόμενον διὰ τῶν αἰσθητῶν εἰς τὰ νοητὰ κατὰ τὸν νόμον τῆς ἀναλογίας. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ὁ Χριστὸς διὰ τῶν παραβολῶν τὸ μὲν αἰσθητικὸν νοητικὸν τῆς ἡμετέρας ψυχῆς

έθίζει παρατηρεῖν ύγιως τὰ ἐν τῷ κόσμῳ γινόμενα, τὸ δὲ λογικὸν αὐτῆς έθίζει ἀνάγεσθαι ἐκ τῶν αἰσθητῶν εἰς τὰ νοητά, ἐκ τῶν δήλων εἰς τὰ ἀδηλα δυνάμει τοῦ ὄρθοῦ λόγου καὶ τῆς κατ' αὐτὸν σκέψεως ἐν τοῖς ὅροις τῆς ἀναλογίας. Λαμβάνονται δέ αἱ παραβολαὶ ἐκ τῶν τριῶν λεγομένων βασιλείων τῆς φύσεως, οἷον ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν φυτῶν, ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν δρυκτῶν, καὶ ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν θηλών, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἐκ τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων, ἐκ πάντων δηλαδὴ, τῶν ὑποπιπτόντων εἰς τὴν αἰθίησιν καὶ τὴν παρατήρησιν τοῦ αἰσθητικοῦ νοητικοῦ ἀντικειμένων, καὶ κατὰ τὰς πηγὰς ταύτας διακρίνομεν καὶ ταξιθετοῦμεν πάσας τὰς ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις παραβολὰς πρὸς εὐγερεστέραν αὐτῶν μελέτην, ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ αἰσθητικοῦ καὶ λογικοῦ ἡμῶν νοητικοῦ γινομένην. Ἀρχόμεθα δὲ πρῶτον ἐκ τῶν παραβολῶν τοῦ φυτικοῦ βασιλείου διτι εἴς αὐτῶν ἥρξατο καὶ ὁ Χριστὸς τὴν παραβολικὴν διδασκαλίαν, ἀπὸ τῆς παραβολῆς τοῦ σπόρου ἀρξάμενος διδάσκειν ἐν παραβολαῖς.

ΠΑΡΑΒΟΛAI EK TOY FUTIKOY BASILEIOT

Πρώτη, παραβολή, ληφθεῖσα ἐκ τοῦ φυτικοῦ βασιλείου, ἐστὶν ἡ τοῦ σπόρου, ἣν παραλαμβάνομεν ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαίου Εὐαγγελίου, ἔχουσαν ὅδε.

«Ἴδοὺ εἴξηλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν. Καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτόν, ἀ μὲν ἐπεσε παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθε τὰ πεντεινά, καὶ κατέφαγεν αὐτά· ἀλλα δὲ ἐπεσεν ἐπὶ τὰ πεντερώδη, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλε ὅτι τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς. Ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος, ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ρίζαν ἐξηράνθη· ἀλλα δὲ ἐπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἀκανθαί, καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά· ἀλλα δὲ ἐπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ ἐδίδου καρπόν, ὃ μὲν ἐκατόν, ὃ δὲ ἐξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα. Οἱ ἔχων ὅτα ἀκούειν ἀκουέτω.» (ιγ'. 4.).

Τοῦ νοητικοῦ διακρινομένου εἰς αἰσθητικὸν καὶ λογι-